

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

3-son (5-jild)
2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 3 (5) – 2025

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy kengashi huzuridagi Sudyalari oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urinbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrda 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Mansurov Ulug'bek Umarovich</i> FARG'ONA VODIYSI SHAHARLARIDA TIBBIYOT TIZIMIDAGI O'ZGARISHLAR (1917-1990-YILLAR)	12-20
<i>Yuldashev Ulugbek Kadirjanovich</i> O'ZBEKISTONDA PROFESSIONAL TA'LIM BOSQICHIDA DUAL TA'LIM SHAKLINING JORIY QILINISHI TARIXI	21-27
<i>Bobobekova Nargiza Ismatullayeva</i> JIZZAX VILOYATI SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMI FAOLIYATI TARIXI (XIX ASR IKKINCHI YARMI - XX ASR BOSHLARI)	28-33
<i>Esanova Nilufar</i> MUSTAQILLIK YILLARIDA O'ZBEKISTONNING YENGIL SANOAT SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY MAMLAKATLAR BILAN HAMKORLIGI	34-37
<i>Tursunov Bekzot Yandashevich</i> QO'QON XONLIGI QO'SHININING QUROL-ASLAHALARIGA OID	38-45
<i>Давлетмуратов Куралбай Хожамуратович</i> АНТИЧНЫЕ И СРЕДНЕВЕКОВЫЕ ЗООМОРФНЫЕ МЕТАЛЛИЧЕСКИЕ ИЗДЕЛИЯ ХОРЕЗМА	46-52
<i>Raximov Bektosh, Tashmuradov Umidbek</i> AMIR TEMUR VA TEMURIYLAR DAVRIDA TASHQI DIPLOMATIK ALOQALARNING DAVLAT SIYOSIY TARAQQIYOTIDAGI AHAMIYATI	53-57
<i>Otaxanov Alisher Mamadaliyevich</i> TEMURIY MALIKALARNING ILM-FAN VA IJTIMOIIY TARAQQIYOTGA QO'SHGAN HISSALAR	58-64
<i>Xakimov Ravshan Raimovich</i> MIRZACHO'LNING ETNOEKOLOGIK MUAMMOLARI	65-74
<i>Ergashev Jahongir Yunus o'g'li</i> TURK XOQONLIGINING BOSHQARUVIDA IMPERIYACHILIK XUSUSIYATLARINING O'ZIGA XOS JIHATLARI	75-82

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Gabriel Ayodeji Ogunmola</i> ЦИФРОВОЙ ДИВИДЕНД: ИЗУЧЕНИЕ ПОТЕНЦИАЛА ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ДЛЯ УСТОЙЧИВОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	83-96
<i>Abdullayev Altinbek Yangibayevich</i> KORXONANING KOMPLEKS ISHLAB CHIQUARISH XARAJATLARI VA QO'SHIMCHA MAHSULOT ISHLAB CHIQUARISH HISOBINI YURITISHNING USLUBIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH	97-113
<i>Komolov Odiljon Sayfidinovich</i> KREDIT TASHKILOTLARINI SOLIQQA TORTISH AMALIYOTINING TAHLILI	114-123

<i>Shaislamova Nargiza Kabilovna</i> MAMLUKAT IQTISODIYOTI BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING ROLI	124-134
<i>Qo'chqarov Baxtiyor Xoshimjanovich</i> KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING AYLANMA MABLAG'LARINI SHAKLLANTIRISH VA UNDAN SAMARALI FOYDALANISH USULLARI	135-147
<i>Abdimurodov Baxrom, Abdimurodov Bahodir</i> AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA XODIMLARGA HAQ TO'LANADIGAN HAR YILGI MEHNAT TA'TILINI RASMIYLASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH	148-152
<i>Matkarimov Inomjon, Yuldashbayev Azizullo</i> BARQAROR RIVOJLANISH VA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH	153-158
<i>Исламмутидинова Дина Файзрахмановна</i> ТРАНСФОРМАЦИЯ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ КОНЕВОДСТВА В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАНИ	159-166
<i>Ravshanov Zaxiriddin Ibragimovich</i> OVQATLANISH XIZMATLARI SOHASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGINI RIVOJLANTIRISH BORASIDA TAVSIYALAR	167-176
<i>Джуманиязов Уббинияз Исмайл улы</i> ПРИМЕНЕНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ КИТАЯ	177-183
<i>To'lov Ulu'bek Toshmamatovich</i> YERLARNI BAHOLASH VA SOLIQQA TORTISHNING METODOLOGIK ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH	184-193
09.00.00 – FALSAFA FANLARI	
<i>Xolmirzaev Xurshid Nakibillaevich,</i> IJTIMOIY-KASBIY FAOLIYAT JARAYONIDA SUN'IY INTELLEKTNING INSON SALOHİYATIGA TA'SIRI	194-200
<i>Tashanov Abduxoliq</i> QADIMGI SHARQ MANBALARIDA INSON BUZG'UNCHILIGI HAQIDAGI QARASHLAR ...	201-206
<i>Muhamedov Asror Asadovich</i> UCHINCHI RENESSANS POYDEVORINI YARATISHDA YUSUF XOS HOJIB FALSAFIY MEROSIDAN FOYDALANISH	207-213
<i>Жумаева Шахло Суюновна</i> ВОПРОС НРАВСТВЕННОГО СОВЕРШЕНСТВА В УЧЕНИИ АХМАДА ЯССАВИ	214-219
<i>Eshonqulov Laziz Norqobul o'g'li</i> HAJVIYLIKNING PSIXOLOGIK IJTIMOIY-MADANIY VA ESTETIK XUSUSIYATI	220-224
<i>G'ulomov Zuxriddin Baxromjon o'g'li</i> AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA YOLG'ON AXABOROTLARNING MAZMUN-MOHİYATI VA KONSEPTUAL ASOSLARI	225-231
<i>Xaitov Lazizbek Azamatovich</i> HAKIM TERMIZIYNING FALSAFIY TA'LIMOTI	232-236

<i>Ortiqov Shahriddin</i> SHAXS ESTETIK ONGI VA MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHDA TEATR SAN'ATINING O'RNI	237-241
<i>Toshboboeva Munavar</i> IJTIMOIY-MA'NAVIY MUHIT BARQARORLIGIDA XOTIN-QIZLARNING ISHTIROKI	242-248
<i>Murotov Elyor Narzillo o'g'li</i> YANGI O'ZBEKISTONNING TARAQQIYOT STRATEGIYALARINING UZVIYLIGI VA FALSAFIY TAHLILI	249-255
<i>Soipova Mavjuda Karimjanovna</i> FAZL IBN AHMAD TA'LIMOTIDA NUR VA HARAKAT MASALASI	256-260
<i>Ashurova Xurshida Sag'dullaevna</i> HOJI MUIN ZAMONDOSHI SHOKIR MUXTORINING HAYOTI VA FAOLIYATI HAQIDAGI QARASHLARI	261-264
<i>Karimov Anvarjon Lutfilloyevich</i> IBN SINO FALSAFIY MEROSIDA AXLOQI MASALASI	265-269
<i>Shakambarov Abdurashid Abdujabbarovich</i> MA'NAVIY MARGINALLASHUV DAN HIMOYALANISHDA XORIY TAJRIBASI	270-275
<i>Samadov Jonmurod</i> JALOLIDDIN RUMIY GNOSEOLOGIASINING ZAMONAVIY TAHLILI	276-280
<i>Barnoev Sanjar Qurbonovich</i> YUSUF HAMADONIYNING INSON VA KOINOT UYG'UNLIGIGA OID TA'LIMOTIDA ME'YOR MASALALARI	281-286
<i>Ярлакабов Джамшид Мамасултонович</i> СВОБОДА И НЕОБХОДИМОСТЬ КАК ВЕКТОРЫ РАЗВИТИЯ ГЛОБАЛЬНОГО ОБЩЕСТВА: РЕАЛИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ	287-291
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Isanova Feruza Tulqinovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA XALQARO HUQUQ SOHASIGA OID LEKSIK BIRLIKLARNING SINXRON TAHLILI	292-297
<i>Xayrullayeva Shahzoda Farhod qizi</i> O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA SALBIY VA IJOBIY HIS TUYG'ULARNI LINGVOKULTUROLOGIK TAHLILI	298-303
<i>Tadjiyeva Mastura, Umarxonova Dilafruz</i> INGLIZ VA O'ZBEK MAQOLLARIDA "BOYLIK" VA "FAQIRLIK" KONSEPTLARINING AKSIOLINGVISTIK TAHLILI	304-308
<i>Sharipova Nilufar Shaxrillo qizi</i> ZAMONAVIY DUNYO ADABIYOTIDA XALQ KULGISI ASOSIDA KELIB CHIQQAN YANGI BADIY SHAKLLAR	309-312
<i>Ochilova Gulnoza Farxod qizi</i> NUTQ BIRLIKLARI MASALASINING UMUMIY TILSHUNOSLIKDAGI TALQINI	313-316
<i>Alqarov Nazarbek Alisher o'g'li</i> IT MOTIVINING DUNYO VA O'ZBEK ADABIYOTSHUNOSLIGIDA O'RGANILISHI	317-322

<i>Abdusalomov Firuz Abduxoliqovich</i> HARBIY DISKURSDA BUYRUQNING VOQELANISHI	323-329
<i>Ruzmatova Gulnara Kulmamatovna</i> STYLISTIC AND LINGUACULTUROLOGICAL FEATURES OF IMPLICATURES IN ENGLISH AND UZBEK ANECDOTES	330-333
<i>Safarova Farida, Toshkulova Madinabonu</i> THE STUDY OF TEXT LINGUISTIC	334-337
<i>Amonova Dilshoda Azamat qizi</i> ADABIYOTDA BADIY OBRAZ TUSHUNCHASI VA UNING XUSUSIYATLARI (DEN BRAUNNING "DA VINCHI SIRI" ROMANI MISOLIDA)	338-343
<i>Sultonova Gulchehra Xusanovna</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILI NAMUNASI SIFATIDA AFORIZMLARNING MADANIY VA FALSAFIY JIHATLARI	344-348
<i>Makhmudova Mutabar Dustmukhammad kizi,</i> CAUSES OF STEREOTYPE OCCURRENCE	349-353
<i>Sadullaeva Matlyuba Akhrorovna,</i> NUMERIC MYSTERIES: THE ROLE OF NUMBERS AND SYMBOLISM IN "THE DA VINCI CODE"	354-359
<i>Khusenova Shosura Toshtemirovna,</i> DOCTORS' ATTITUDES TOWARD LEARNING ENGLISH: A NEEDS ANALYSIS REPORT	360-363
<i>Mamajanova G'uncha, Shakirova Saida</i> EKVIVALENTLIK VA TAFOVUT MEZONLARI ASOSIDA O'ZBEK VA INGLIZ METAFORALARINING QIYOSIY TAHLILI	364-368
<i>Saydullayeva Dilrabo Ilxom qizi</i> SODIQIY AFSHORNING "MAJMA UL-HAVAS" TAZKIRASI VA UNING O'ZBEK TAZKIRASHUNOSLIGIDAGI AHAMIYATI	369-372

12.00.00 - YURIDIK FANLAR

<i>Нурпеисов Еркеш, Ибраева Алуа, Сманова Акмарал</i> КОНСТИТУЦИОННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ТРИАДЫ В ИСТОРИЧЕСКОМ ВЫБОРЕ КАЗАХСТАНА	373-379
<i>Камалов Мансурхон Мухтарович</i> К ВОПРОСУ О КОНФЛИКТЕ ИНТЕРЕСОВ В КОРПОРАТИВНЫХ ОТНОШЕНИЯХ	380-385
<i>Komilov Avazbek Bokijonovich</i> QONUN BUZILISHI, UNING KELIB CHIQISH SABABLARI VA BUNGA IMKONIYAT YARATIB BERAYOTGAN SHART-SHAROITLARNI BARTARAF ETISH TO'G'RISIDAGI PROKUROR TAQDIMNOMASINING MAZMUNI VA UNGA QO'YILGAN TALABLAR	386-394
<i>Xolov Utkir Shomurodovich,</i> QONUNYIY KUCHGA KIRGAN SUD Hujjatlari Yangi Ochilgan Holatlar bo'yicha qayta ko'rishning ayrim masalalari	395-399
<i>Kuldoshev Ulug'bek Otabek o'g'li</i> KASB YUZASIDAN O'Z VAZIFALARINI LOZIM DARAJADA BAJARMASLIK VA XAVF OSTIDA QOLDIRISH JINOYATLARINING SUBYEKTI VA ULARNING FARQLI JIHATLARI	400-407

<i>Ибрагимова Сабина Эркиновна</i> К ВОПРОСУ О ДАЛЬНЕЙШЕЙ ИМПЛЕМЕНТАЦИИ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ПРАВОСУДИЯ НА ДОСУДЕБНОЙ СТАДИИ, В УГОЛОВНО- ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	408-413
<i>Avezov Dilshod Sadulayevich</i> MAHALLIY KENGASH DEPUTATINI CHAQIRIB OLISH MASALALARI VA UNING XUSUSIYATLARI	414-418
<i>Haydarov Jaloliddin Hamza o'g'li</i> VALYUTA QIMMATLIKLARINI QONUNGA XILOF RAVISHDA OLISH YOKI O'TKAZISH JINOYATINING PREDMETI TAHLILI	419-423
<i>Zairov Asadbek Sayfullo o'g'li</i> INKLYUZIV TA'LIMINI TAKOMILLASHTIRISHDA QONUNCHILIK BAZASINING ROLI	424-432
<i>Karimov Bekmurodjon Anvarjonovich</i> BMT INSON HUQUQLARI BO'YICHA SHARTNOMAVIY ORGANLARI TIZIMINI KUCHAYTIRISH	433-442
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna</i> ZAMONAVIY OLIY TA'LIMDA KREATIVLIKNI TASHXISLASH METODIKALARINI QO'LLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	443-449
<i>Raxmatov Otabek Urinbosarovich</i> "JISMONIY TARBIYA VA SPORT PEDAGOGIKASI" FANINING BO'LAJAK JISMONIY TARBIYA VA SPORT FAOLIYATI MUTAXASSISLARINI TAYYORLASHDAGI AHAMIYATI	450-455
<i>Xamroyev Samijon Salimovich</i> SPORT TO'GARAGI MAHG'ULOTLARIGA TALABALAR QIZIQISHLARINI SHAKLLANTIRISHDA UZLUKSIZLIKNI TA'MINLASH VOSITALARI	456-461
<i>Berdiyeva Nilufar Ibodullayevna</i> TALABALARDA INSHONING MAZMUNII- MANTIQUIY BAYON QILINISHIGA DOIR BILIM, KO'NIKMA VA MALAKALARNI SHAKLLANTIRISH	462-467
<i>Ortiqov Bekruh Baxodir o'g'li</i> ZAMONAVIY VOLEYBOLCHILARNING JISMONIY TAYYORGARLIGI VA BIOMEXANIK XUSUSIYATLARI HAMDA SAMARADORLIKKA TA'SIRI	468-472
<i>Jumayeva Xulkarxon Muxammadjonovna</i> TALABALARNI INVARIANTIV VA VARIATIV TAHDIDLARDAN HIMOYALASHNING PEDAGOGIK STRATEGIYASI	473-480
<i>Avliyaqulov Tolib Xolmurodovich,</i> TALABALAR KASBIY-AXLOQIY TAYYORGARLIGIGA QADRIYATLARGA ASOSLANGAN YONDASHUV	481-486
<i>O'tashev Xasan Nematullayevich</i> OLIIY TA'LIM MUASSASASIDA SPORT ISHLARINING USTUVOR VAZIFASI SIFATIDA SPORT MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHNING MUHIM JIHATLARI	487-492
<i>Axmadjanov Doniyor Baxtiyor o'g'li</i> BO'LAJAK TARIX O'QITUVCHISINING AXLOQIY YETAKCHILIGI VA KASBIY FAZILATLARI	493-500

<i>Mengliyev Bobur Normamatovich</i> O'QITUVCHILARNI PEDAGOGIK KOMPETENTLIGINI TAHLIL QILISH USULLARI	501-507
<i>Gafforov Alisher Xolmurodovich</i> PROFESSIONAL TA'LIM MUASSASALARI RAQAMLI TA'LIM RESURLARINI LOYIHALASH, TIZIMLASHTIRISH VA UNING MAZMUNI	508-518
<i>Qurbonova Bonu Quvondiq qizi</i> BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINI KITOBGA QIZIQTIRISH: SAMARALI USULLAR VA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR	519-524
<i>Zubaydullayev O'ktam Raim o'g'li</i> O'QUVCHI SHAXSINI SHAKLLANTIRISHDA SAN'ATNING O'RNI	525-529
<i>Raximov Nurillo Narzullaevish</i> BO'LAJAK MUSIQA O'QITUVCHISINI KASBIY-PEDAGOGIK FAOLIYATGA TAYYORLASH: MUAMMO VA YECHIMLAR	530-538
<i>Ergashova Munisa Hoshim qizi</i> MUSTAQIL TA'LIMNI O'YINLAR ORQALI TASHKIL ETISH	539-543
<i>Nuriddinova Madina, Nuriddinov Muhriddin</i> USING WIKI-TECHNOLOGY TO IMPROVE STUDENTS' WRITING COMPETENCE	544-552
<i>Kalekeeva Sarbinaz Turkmenbaevna,</i> O'QUVCHILARNING MANTIQUIY FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISHGA QARATILGAN ZAMONAVIY YONDASHUVLAR	553-560
<i>Nasriddinova Hulkar Komiljonovna,</i> RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING BOSHLANG'ICH SINFLAR MATEMATIKA TA'LIMIDA QO'LLANILISHI IMKONIYATLARI	561-565
<i>Evatov Saminjon Sobirovich</i> JAMOAVIY FAOLIYATNI TASHKEL ETISH ASOSIDA O'QUVCHILARNING KOMMUNIKATIV QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISH	566-572
<i>Samatova Shohsanam Xolmuhammad qizi</i> BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA KOGNITIV YONDASHUV ASOSIDA TIZIMLI FIKRLASHNI SHAKLLANTIRISH TAMOIYILLARI	573-577
<i>Idrisov Mironshoh Ilyos o'g'li</i> TALABALARNI JISMONIY TARBIYA, SPORT VA TURIZM VOSITALARI BILAN SOG'LOMLASHTIRISH TIZIMINI SHAKLLANTIRISH MUAMMOLARI	578-582
<i>Nasriddinova Nilufar Shuxrat qizi</i> 1-SINF ONA TILI DARSLARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING INTENSIVLIGINI TA'MINLASH METODIKASI	583-587
<i>Yavkochdiyeva Dilafruz</i> TALABALARNI PEDAGOGIK KASBIY FAOLIYATGA TAYYORLASHDA "STAATE" INNOVATSION TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH	588-593

Received: 16 February 2025

Accepted: 5 March 2025

Published: 20 March 2025

Article / Original Paper

DEVELOPING STUDENTS' COMMUNICATIVE ABILITIES THROUGH THE ORGANIZATION OF COLLECTIVE ACTIVITIES

Evatov Saminjon Sobirovich

Teacher, Department of Pedagogy, Fergana State University

E-mail: saminjonevatov@gmail.com

Abstract. This article is dedicated to studying the development of students' communicative abilities based on collective activities. The research analyzes the theoretical and practical significance of collective activities in shaping communicative skills during the educational process.

The article outlines the stages of developing students' communicative abilities and the factors influencing them. Additionally, the effectiveness of interactive methods, training sessions, and situational exercises that can be utilized in organizing collective activities is substantiated. The social and psychological impact of collective activities on enhancing students' skills in collaboration, communication, and free expression of their thoughts is examined. Furthermore, the theoretical model developed in the article aims to systematically improve students' communicative abilities through collective activities.

Keywords: collective activity, communicative ability, interactive methods, students, pedagogical process.

JAMOAVIY FAOLIYATNI TASHKIL ETISH ASOSIDA O'QUVCHILARNING KOMMUNIKATIV QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISH

Evatov Saminjon Sobirovich

Farg'ona davlat universiteti pedagogikakafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur maqola o'quvchilarning jamoaviy faoliyat asosida kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirish masalasini o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqotda jamoaviy faoliyatning ta'lim jarayonida kommunikativ ko'nikmalarni shakllantirishdagi ahamiyati nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilingan.

Maqolada o'quvchilar kommunikativ qobiliyatining rivojlanish bosqichlari va ularga ta'sir etuvchi omillar keltirilgan. Shuningdek, jamoaviy faoliyatni tashkil etish jarayonida qo'llanilishi mumkin bo'lgan interfaol usullar, treninglar va vaziyatli mashqlar samaradorligi asoslab berilgan. O'quvchilarning birgalikda ishlash, muloqot qilish va o'z fikrlarini erkin ifodalash malakalarini rivojlantirishda jamoaviy faoliyatning ijtimoiy va psixologik ta'siri o'rganilgan. Bundan tashqari, maqolada ishlab chiqilgan nazariy model jamoaviy faoliyat orqali o'quvchilarning kommunikativ qobiliyatlarini tizimli rivojlantirishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: jamoaviy faoliyat, kommunikativ qobiliyat, interfaol usullar, o'quvchilar, pedagogik jarayon.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I3Y2025N85>

Kirish. Bugungi kun ta'limi inson kapitalini rivojlantirishning muhim omillaridan biri sifatida o'quvchilarda nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni shakllantirishni talab qilmoqda. Zamonaviy pedagogikaning muhim yo'nalishlaridan biri bu o'quvchilarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishdir. Chunki kommunikativ qobiliyatlar nafaqat shaxsning ijtimoiylashuv jarayonida, balki uning professional faoliyatida ham muvaffaqiyatga erishishida hal qiluvchi omil hisoblanadi [1].

Kommunikativ qobiliyatlarning rivojlanishi o'quvchilarning o'zaro hamkorlik qilish, samarali muloqotni amalga oshirish va ijtimoiy muammolarni hal qilish ko'nikmalarini

shakllantiradi. Ushbu jarayon, ayniqsa, jamoaviy faoliyatni tashkil etish orqali samarali amalga oshiriladi. Jamoaviy faoliyat sharoitida o'quvchilar o'z bilimlarini amalda qo'llash, bir-biriga yordam berish va ijtimoiy muloqot madaniyatini shakllantirish imkoniyatiga ega bo'ladilar [2]. Bu esa ularda nafaqat muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi, balki jamoada ishlash qobiliyatlarini ham mustahkamlaydi [3].

Jamoaviy faoliyatning pedagogik ahamiyati shundaki, u o'quvchilarning intellektual, ijtimoiy va hissiy rivojlanishiga kompleks ta'sir ko'rsatadi. Mazkur faoliyat doirasida o'quvchilar o'zaro fikr almashish, muammolarni birgalikda hal qilish va turli fikrlarga nisbatan hurmat bilan yondashishni o'rganadilar. Ushbu jarayonning muvaffaqiyati esa pedagogning to'g'ri strategiya va texnologiyalarni qo'llashiga bog'liqdir [4].

Ushbu maqolada jamoaviy faoliyatni tashkil etish asosida o'quvchilarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qilinadi. Xususan, jamoaviy faoliyatni samarali tashkil etish uchun qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar, metodlar va vositalarning ahamiyati ochib beriladi. Mazkur tadqiqot ta'lim jarayonida kommunikativ qobiliyatlarni rivojlantirish uchun samarali mexanizmlar va yondashuvlarni belgilashga qaratilgan bo'lib, uning natijalari ta'lim tizimini takomillashtirishda muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Jamoaviy faoliyatni tashkil etish orqali o'quvchilarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirish masalasiga bag'ishlangan ilmiy ishlarda ushbu mavzuning nazariy va amaliy jihatlarini keng tahlil qilingan. O'zbekistonlik olimlar I.Shonazarov va N.Karimovalarning tadqiqotlari mazkur yo'nalishda muhim ilmiy manba hisoblanadi. I.Shonazarovning tadqiqotida kommunikativ kompetensiyaning shakllanishi ta'lim jarayonining markaziy vazifalaridan biri sifatida ko'rib chiqilib, samarali muloqotning shaxs rivojlanishidagi ahamiyati ta'kidlangan [1]. Mazkur asarda kommunikativ kompetensiyaning elementlari, ularni rivojlantirish strategiyalari va pedagogik vositalar batafsil bayon etilgan.

N.Karimovning jamoaviy faoliyatni tashkil etish bo'yicha o'tkazgan tadqiqotlari esa, ayniqsa, ta'limda hamkorlik metodlarining samaradorligini ko'rsatadi. Uning ishlarida o'quvchilarning birgalikdagi faoliyati natijasida intellektual va ijtimoiy ko'nikmalar shakllanishi tahlil qilingan [2]. Jamoaviy faoliyatning asosiy afzalliklaridan biri sifatida, muallif, o'quvchilarning bir-biriga bo'lgan hurmati va o'zaro muloqot qobiliyatlarining o'sishini ta'kidlaydi.

MDH davlatlari olimlari, xususan, Rossiyalik pedagog V.G.Voronin va A.A.Verbitskiylar o'z tadqiqotlarida jamoaviy faoliyatni tashkil qilishning psixologik-pedagogik jihatlarini chuqur o'rganishgan. V.G.Voronin jamoaviy o'yinlar va guruhviy muhokamalar orqali o'quvchilarning nafaqat muloqot qilish, balki muammolarni hal qilish qobiliyatlari ham rivojlanishini qayd etgan [5]. A.A.Verbitskiy esa faol o'qitish metodlarining samaradorligini ta'kidlab, ulardan biri sifatida muammoli vaziyatlar orqali o'quvchilarning fikrlash va kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirish yo'nalishlarini yoritgan [6].

Xorijiy tadqiqotlar orasida amerikalik olim D.W.Johnson va R.T.Johnsonning ishlarini alohida ta'kidlash lozim. Ularning ko'rsatishicha, kooperativ o'qitish texnologiyasi o'quvchilarning nafaqat bilim olish jarayonida, balki ijtimoiy va hissiy rivojlanishida ham muhim ahamiyatga ega [7]. Germaniyalik pedagog A.Meyer esa jamoaviy faoliyatni tashkil etishda madaniyatlararo kommunikatsiyaning ahamiyatini tahlil qilib, bu jarayonda turli

madaniy muhitlardan kelib chiqqan o'quvchilarning bir-biriga moslashuv jarayonini o'rganib chiqqan [8].

Yuqoridagi manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, jamoaviy faoliyatni tashkil etish ta'lim jarayonida kommunikativ qobiliyatlarni rivojlantirishning eng samarali vositalaridan biri hisoblanadi. Ushbu usulning muvaffaqiyati esa pedagogning jarayonni to'g'ri boshqarishi va o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlashiga bog'liqdir. Shu bilan birga, xalqaro tajribalarni o'zlashtirish milliy ta'lim tizimini yanada boyitadi va rivojlantiradi.

Jamoaviy faoliyat va kommunikativ qobiliyatlarning rivojlanishi bo'yicha mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy ishlari o'rganildi. Pedagogik, psixologik, va sotsiologik manbalar tahlil qilinib, ushbu mavzuga oid konseptual yondashuvlar umumlashtirildi.

Tadqiqot doirasida "kommunikativ qobiliyat", "jamoaviy faoliyat" kabi asosiy tushunchalarning mazmuni aniqlanib, ularning tadqiqot obyekti sifatidagi o'rni aniqlandi.

Jamoaviy faoliyatni tashkil etish jarayonida kommunikativ qobiliyatlarning rivojlanish mexanizmlari va ularni amalga oshirish bosqichlari modeli ishlab chiqildi.

O'quvchilarning jamoaviy faoliyat jarayonida o'zaro muloqot qilish usullari va muloqotga bo'lgan qiziqishlari bevosita kuzatildi. Kuzatish natijalari orqali o'quvchilarning kommunikativ qobiliyatlaridagi o'zgarishlar tahlil qilindi. Tadqiqotda ishtirok etuvchi o'quvchilarning kommunikativ qobiliyatlarini aniqlash maqsadida maxsus tuzilgan savollar yordamida ma'lumotlar yig'ildi. Ushbu metod orqali o'quvchilarning kommunikatsiya jarayonidagi muammolar va ehtiyojlari aniqlashtirildi. O'qituvchilar va o'quvchilar bilan olib borilgan intervyular orqali jamoaviy faoliyatni tashkil etishning samaradorligi va unda kommunikativ ko'nikmalarning rivojlanish holati o'rganildi.

O'quvchilarning mavjud kommunikativ qobiliyatlarini aniqlash uchun maxsus baholash metodikasi qo'llanildi. Ushbu baholash natijalari tadqiqotda dastlabki ma'lumotlarni yig'ishda xizmat qildi. Jamoaviy o'yinlar yordamida o'quvchilarning birgalikda ishlash va muloqot qilish ko'nikmalari tahlil qilindi. Ushbu metod orqali o'quvchilarning ijtimoiy va psixologik o'zaro ta'sir qilish holatlari baholandi.

Kommunikativ qobiliyatlarni rivojlantirishga qaratilgan maxsus trening va seminarlar tashkil etildi. Ushbu faoliyatlar orqali o'quvchilarning birgalikda ishlash, muammo yechish va o'z fikrlarini ifodalash qobiliyatlari shakllantirildi. Kichik guruhlarda ishlash, birgalikda loyiha tayyorlash va muloqotga asoslangan vazifalar yordamida o'quvchilarning kommunikativ qobiliyatlari rivojlantirildi.

Natija va muhokama. Jamoaviy faoliyat o'quvchilarning birgalikda ishlash qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi. Jumladan: o'quvchilar o'zaro hamkorlikda ishlash orqali fikr almashish va kelishuvga erishish kabi ko'nikmalarni egallaydilar; jamoa ichidagi rollarni taqsimlash va vazifalarni bajarish jarayonida o'quvchilarda ochiq va konstruktiv muloqot qilish malakasi shakllanadi; jamoada ishlash orqali o'quvchilar fikrlarini boshqalarga tushuntirish va tushunish bo'yicha yangi tajribaga ega bo'lishadi, bu esa ularning kommunikativ qobiliyatlarini sezilarli darajada oshiradi.

Tadqiqot davomida o'quvchilarning kommunikativ qobiliyatlari quyidagi bosqichlarda rivojlanishi kuzatildi: muloqotga tayyorgarlik bosqichi (o'quvchilar dastlab birgalikda ishlashga moslashadilar, bir-birlarini tinglash va tushunish ko'nikmalarini rivojlantiradilar); o'zaro ta'sir bosqichi (jamoada ichidagi faol muloqot jarayonida o'quvchilar o'z fikrlarini aniq va ravon ifodalashni o'rganadilar); mustahkamlash bosqichi (ko'p marotaba jamoaviy

mashg'ulotlarda ishtirok etish orqali o'quvchilar muloqot madaniyati va jamoada ishlash tajribasini mustahkamlaydilar).

Jamoaviy faoliyat asosida ishlab chiqilgan pedagogik metodikalar o'zining samaradorligini namoyon qildi: interfaol mashg'ulotlar(guruhda muammolarni hal qilish va loyihalarni amalga oshirish o'quvchilarda hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirdi); jamoaviy trening va o'yinlar (ushbu yondashuvlar o'quvchilarning birgalikda ishlashga bo'lgan motivatsiyasini oshirdi va muloqot jarayonini jonlantirdi); vaziyatli mashqlar (amaliy vaziyatlarni modellashtirish orqali o'quvchilarning real hayotdagi kommunikativ qobiliyatlari rivojlandi).

Tadqiqot davomida o'quvchilarning kommunikativ faoliyatidagi qiyinchiliklarni yengish yo'llari aniqlab berildi: muloqotda o'z fikrini erkin bayon qilishdan qo'rqish, uyatchanlik va ishonchsizlik kabi muammolar jamoaviy faoliyat orqali sezilarli darajada kamaydi; o'quvchilar jamoa ichida ochiq fikr bildirishga va boshqalarning fikrlarini hurmat qilishga o'rgandilar; o'zaro ishonchli muhit shakllanishi orqali jamoa a'zolari o'z fikrlarini erkin ifodalashga intildilar.

Jamoaviy mashg'ulotlar davomida o'quvchilar milliy va umumiy insoniy madaniy qadriyatlarni o'zlashtirdilar. Muloqot jarayonida o'quvchilar muloqot etikasi, hurmat, va tinglash madaniyatini o'rganib, kundalik hayotda ham ushbu qoidalarga rioya qilishga o'rganadilar. Jamoa a'zolari o'zlarining ijtimoiy rolini anglab, mas'uliyatni birgalikda taqsimlash ko'nikmasini shakllantirdilar.

Tadqiqot natijalariga asoslanib, o'quvchilarning kommunikativ qobiliyatlarini jamoaviy faoliyat asosida rivojlantirishga oid nazariy model taklif etildi. Ushbu model quyidagi elementlarni o'z ichiga oladi: jamoaviy faoliyatni tashkil qilish bosqichlari (rejalashtirish, amalga oshirish, tahlil qilish va xulosa chiqarish); har bir bosqichda qo'llaniladigan pedagogik usullar va interfaol mashg'ulotlar; kommunikativ qobiliyatlarning rivojlanishini baholash uchun maxsus diagnostika vositalari.

O'quvchilarning jamoaviy faoliyat asosida kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirish tadqiqoti natijalari muhokama qilinar ekan, mazkur mavzuning nazariy va amaliy jihatlari hamda uning ta'lim jarayoniga ta'siri keng tahlil qilindi.

Muhokama jarayonida jamoaviy faoliyatning kommunikativ qobiliyatlarni rivojlantirish uchun zarurligi qayd etildi: jamoaviy faoliyat nafaqat o'quvchilarning muloqot madaniyatini shakllantiradi, balki ularning ijtimoiylashuv jarayoniga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi; tadqiqot natijalari jamoaviy faoliyat orqali o'quvchilarda ochiqlik, bir-birini tinglash, hamkorlikda ishlash va muammolarni birgalikda hal qilish kabi ko'nikmalarni rivojlantirish mumkinligini tasdiqladi. Mazkur natijalar N.D.Galskova, L.S.Vygotskiy va J Dewey tomonidan taklif etilgan kommunikativ qobiliyatlarni rivojlantirish nazariyalariga mos keladi. Ularning ilmiy ishlari shaxslararo muloqotning o'quv jarayonidagi ahamiyatini va hamkorlikka asoslangan ta'lim jarayonining samaradorligini ta'kidlaydi.

Muhokama jarayonida o'quv jarayonida jamoaviy faoliyatni tashkil etish uchun tavsiya etilgan metodik yondashuvlarning samaradorligi tahlil qilindi: interfaol usullar (o'quvchilarning jamoaviy faoliyatga jalb etilishi ularning kommunikativ ko'nikmalarini sezilarli darajada rivojlantiradi. Guruhli vazifalarni bajarish, muammolarni birgalikda yechish va fikr almashish jarayonlari o'quvchilarning muloqot qobiliyatlarini oshiradi); vaziyatli mashg'ulotlar (amaliy topshiriqlar orqali o'quvchilar real hayotdagi kommunikativ

muammolarni hal qilish ko'nikmasini o'zlashtiradi). Ushbu natijalar B.Bloom va J.Piaget tomonidan taklif etilgan amaliy yondashuvlar samaradorligini qo'llab-quvvatlaydi.

Muhokamada tadqiqot davomida aniqlangan kommunikativ muammolarni bartaraf etishning imkoniyatlari tahlil qilindi: tadqiqotda qatnashgan o'quvchilarning dastlabki darajadagi uyatchanlik, muloqotdan qo'rqish va o'z fikrlarini ifodalashda qiynalish holatlari jamoaviy faoliyat orqali kamaygani kuzatildi; jamoa ichidagi ochiq muloqot va hamkorlik muhiti o'quvchilarda o'z fikrlarini aniq va tushunarli tarzda ifodalash malakasini rivojlantirish imkonini berdi.

Muhokama davomida ishlab chiqilgan nazariy modelning o'quv jarayoniga tatbiq etish imkoniyatlari muhokama qilindi: model o'quvchilarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishda jamoaviy faoliyatning barcha bosqichlarini qamrab oladi va pedagogik jarayonni tizimli ravishda tashkil qilish imkonini beradi; ushbu model ta'lim jarayonida interfaol va amaliy mashg'ulotlarni samarali tashkil etish uchun asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Muhokama natijasida quyidagi jihatlar qayd etildi: tadqiqotda taklif etilgan yondashuvlar va metodikalar o'qituvchilarning amaliyotida jamoaviy faoliyatni tashkil etish orqali o'quvchilarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirish uchun samarali ekanligi aniqlandi; tadqiqot natijalari o'qituvchilarga o'quvchilarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishda innovatsion va interfaol usullardan foydalanishning ahamiyatini tushuntirish uchun ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Mazkur muhokama tadqiqot natijalarining nazariy va amaliy jihatlarini mustahkamlaydi hamda o'quvchilarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirish bo'yicha pedagogik jarayonga qo'llanilishi mumkin bo'lgan asosiy tavsiyalarni shakllantiradi. Tadqiqot natijalari jamoaviy faoliyatning ahamiyatini yana bir bor tasdiqlab, uning ta'lim jarayonida kengroq qo'llanishini rag'batlantiradi.

Xulosa. Tadqiqot jarayonida o'quvchilarning jamoaviy faoliyat asosida kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirish muammosi nazariy va amaliy jihatdan o'rganildi. Olingan natijalar asosida quyidagi xulosalarga kelindi:

- jamoaviy faoliyatning kommunikativ qobiliyatlarni rivojlantirishdagi ahamiyati tasdiqlandi (jamoaviy faoliyat orqali o'quvchilar bir-biriga ishonch bilan munosabatda bo'lish, o'z fikrlarini aniq va ravon ifodalash, shuningdek, kelishuvga erishish kabi muhim kommunikativ ko'nikmalarni egallash imkoniga ega bo'ladilar. Bu esa jamoaviy faoliyatning kommunikativ qobiliyatlarni rivojlantirishda asosiy vosita ekanligini ko'rsatdi).
- interfaol metodlarning samaradorligi aniqlandi (guruhli mashg'ulotlar, treninglar, vaziyatli mashqlar va boshqa interfaol usullar yordamida o'quvchilarning muloqot qilish qobiliyatlari sezilarli darajada rivojlandi. Ushbu metodlar o'quv jarayonida nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni ham shakllantirishga imkon berdi).
- kommunikativ qobiliyatlarning rivojlanish bosqichlari belgilandi (o'quvchilarning kommunikativ qobiliyatlari rivojlanishi muloqotga moslashish, faol o'zaro ta'sir qilish va mustahkamlash bosqichlari orqali amalga oshishi aniqlandi. Ushbu bosqichlar pedagogik jarayonni bosqichma-bosqich tashkil etishda muhim ahamiyatga ega.
- o'quvchilarning kommunikativ muammolarini bartaraf etishning samarali usullari aniqlashtirildi (jamoaviy faoliyat jarayonida o'quvchilarning uyatchanlik, fikr

bildirishdan qoʻrqish va ishonchsizlik kabi kommunikativ muammolari sezilarli darajada kamaydi. Jamoada ishlash ularning oʻzlariga boʻlgan ishonchini oshirdi va ijtimoiy muhitda erkin muloqot qilish malakasini shakllantirdi).

- nazariy model ishlab chiqildi (tadqiqot doirasida oʻquvchilarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirish uchun jamoaviy faoliyatga asoslangan nazariy model taklif qilindi. Ushbu modelning amaliyotga tatbiqi pedagogik jarayonni tizimli tashkil etishga xizmat qiladi va oʻquvchilarning oʻzaro muloqotdagi samaradorligini oshiradi).
- tadqiqot natijalarining pedagogik amaliyot uchun ahamiyati belgilandi (tadqiqot natijalari pedagogik amaliyotda jamoaviy faoliyatga asoslangan innovatsion metodikalarni qoʻllash orqali oʻquvchilarning kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligini koʻrsatdi. Ushbu yondashuvlar oʻqituvchilarga oʻquv jarayonini yanada samarali tashkil etish imkonini beradi).

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Shonazarov A. Taʼlimda kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish asoslari. – Toshkent: Oʻqituvchi, 2019. – 184 b.
2. Karimova N. Jamoaviy faoliyatni tashkil etishning pedagogik imkoniyatlari. – Toshkent: Fan, 2020. – 230 b.
3. Raximov Z. Oʻquvchilarda ijtimoiy koʻnikmalarni rivojlantirish texnologiyalari. – Buxoro: Marifat, 2018. – 152 b.
4. Ismoilova M. Pedagogik jarayonda innovatsion yondashuvlar. – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2021. – 200 b.
5. Voronin V.G. Psixologik-pedagogik asoslarida jamoaviy faoliyatni rivojlantirish. – Moskva: Pedagogika, 2018. – 190 b.
6. Verbitskiy A.A. Faol oʻqitish texnologiyalari. – Moskva: Oliy taʼlim, 2017. – 210 b.
7. Johnson D.W. Johnson R.T. Cooperative Learning and Social Interdependence Theory. – Educational Researcher, 2018. – 32(5): 365-380.
8. Meyer A. Interkulturelle Kommunikation im Bildungssystem. – Berlin: Springer, 2019. – 250 b.
9. Виготский Л.С. Мышление и речь. – Москва: Педагогика, 1982. – 352 с.
10. Гальскова Н.Д. Современная методика обучения иностранным языкам. Пособие для учителя. – Москва: АРКТИ, 2003. – 192 с.
11. Кларин М.В. Интерактивное обучение: история вопроса, суть, примеры. – Москва: Высшая школа, 2000. – 128 с.
12. Петровская Л.А. Компетентность в общении: социально – психологический тренинг. – Москва: Издательство МГУ, 1989. – 200 с.
13. Dewey J. Democracy and Education: An Introduction to the Philosophy of Education. – New York: The Macmillan Company, 1916. – 434 p.
14. Bloom B.S. Taxonomy of Educational Objectives. Handbook 1: Cognitive Domain. – New York: David McKay Company, 1956. – 207 p.
15. Давыдов В.В. Теория развивающего обучения. – Москва: Инфра-М, 1996. – 286 с.
16. Хоманс Дж. Человеческая группа. – Москва: Издательство ЛКИ, 2007. – 367 с.
17. Пиаже Ж. Психология интеллекта. – Москва: Прогресс, 1969. – 452 с.
18. Galskova N.D., Gez N.I. Theory of Teaching Foreign Languages: Didactics and Methods. – Moscow: Academy, 2006. – 336 p.

19. Mavlonova R., Xoliyorov A. Pedagogik muloqot asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2010.– 240 b.
20. Хожиев А.Л. Талаба ва ўқитувчи ўртасидаги педагогик мулоқот. – Тошкент: Ўқитувчи, 1998. – 144 б.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 3 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).